

Издателство “Либра Скорп”

Меридиан 27 - Електронно списание за литература

Количка

Вашата количка е празна

[Начало](#)

[Книги](#)

[Е-книги](#)

[Е-списание](#)

[Автори](#)

[За нас](#)

[Контакти](#)

Повестта “Гераците” – дом и свят на отчуждението и раздялата

Теми по БЕЛ за средношколци, разработени от дългогодишния учител по български език и литература в Природоматематическа гимназия “Акад. Никола Обрешков”, Бургас – Пенка Славчева.

Автор: [Пенка Славчева](#) Дата: неделя, 31 Маю, 2015 Категория: [Анализи](#)

Повестта “Гераците” е сред най-сполучливите български творби, художествен документ на едно драматично и вълнуващо време – първите десетилетия на XX век. Това е време на разпадането на патриархалната задруга и възникването на нови обществено-икономически отношения. Промените в обществото по свой начин рефлектиран в душите на хората.

Елин Пелин доказва, че един дом може да се превърне от свят на разбирателство, обич и задружност в свят на отчуждението и раздялата. От позицията на хуманизма писателят изпитва болка и разочарование от поруганите нравствени ценности. Героите на повестта стават жертва на отчуждението, което прониква в душите и поражда

самота. Всеки е осъден да изпита горчилката на изгубени надежди и очаквания. Най-болезнено възприема новото време старият Герак, което помрачава светлите му планове за бъдещето. За Божан отчуждението и раздялата са път към осъществяване на амбиции за властване над другите. За Петър отчуждението е болезнено, защото той е сантиментален и чувствителен. У него то поражда една безпътица, защото не трудът е неговата стихия, а безделието, веселбата, пианството. Третият брат Павел е истинският проводник на отчуждението и раздялата. Неговите действия водят стремително към скарването и сбиването между братята. Най-мъчително понася отчуждението на Павел Елка, защото тя вярва в любовта и верността, надява се на бъдещо семейно щастие.

Има нещо драматично в превръщането на един дом от благословен в прокълнат. Такъв е домът на Герациите и може да се мисли, че не само външни са причините за това, а се носят от самите герои. Най-големи жертви на разпадането на патриархалния космос са старият Йордан Герака и Елка. Те се оказват безпомощни пред мощната стихия на егоизма, грубостта и вулгарността в човешките отношения. Йордан Герака знае, че доброто и злото съществуват в човека, но не вярва, че егоизмът и алчността могат да изпепелят човешката душа: "Той знаеше, че доброто и злото се излюпват в човека, както пиленцата се излюпват из яйцето, но той не знаеше защо именно злото се излюпваше в душите на неговите деца."

Като баща Йордан Герака се измъчва, че децата му не са се превърнали в добри и сърдечни хора, а са груби, невъзпитани, вулгарни помежду си. Елка се измъчва, но не може да се противопостави на своя безцеремонен мъж, който е безотговорен и опасен. Нейната любов и щастие ѝ са пожертвани заради мързела, безделието и бездушието на Павел. Жертвата ѝ става още по-голяма, когато прави опит за самоубийство, а после се разболява и умира.

Отчуждението между братята е толкова голямо, че Божан дори не отива на погребението на Елка, а само сваля шапка като чужд човек, когато процесията минава покрай него.

Повечето от героите сами са проводници на отчуждението и раздялата, те провокират този процес, превръщат се в негови катализатори. Разбирателството и мекият домашен уют отдавна вече са само добър спомен за стария Йордан Герака. Най-активно задвижва процеса на отчуждение Павел, който се връща в селото дълбоко обсебен от мисълта, че никога не могат да се възвърнат топлите човешки взаимоотношения в дома. Не събуждат у него топлина и всеотдайност нито нежната чувствителна Елка, нито малкият Захаринчо. Селският труд, грижата за дома и голямото стопанство са му чужди. Неговото отчуждение от селото води до отчуждението от най-близките му хора. Така идеята за раздяла се поражда най-естествено. Не събуждат радост в душата му топлите и изпълнени с умиление думи на стареца.

Отчуждилите се след смъртта на баба Марга синове и снахи не могат да намерят път към душите си. Напротив, още по-силно разгарят омразата помежду си и стремежа за раздяла. Да се отсече старият бор, семейното знаме, да се прегради двора, да се очертаят границите на имота на всеки – към това се стремят синовете и снахите на Йордан Герака. Най-голям раздор внася мисълта за скритите пари на стареца, които той може неблагоприятно да даде на Павел, дошъл в селото точно за това.

Отчуждението между близките е причина за тяхната раздяла. То се поражда от новите икономически отношения на село, но и в душевната нагласа на всеки един от героите. Пословичната пестеливост на Божан се превръща в алчност и скъперничество: "Полската работа бе неговата стихия. Всичките му грижи и мисли бяха там. Лицето му имаше прегорелия цвят на пшеничено зърно и душата му гледаше небето, облаците и слънцето с надеждите и тревогите на плодородната земя."

В това описание на физическия облик и душевността на героя има нещо красиво и поетично. Дълбоко свързан със земята, отдал труда си през целия си живот за нейното обработване, Божан я обича искрено и всеотдайно. Плодородната и благословена земя, която ражда плодове, е стихията на неговия труд. Печалбата от този труд го превръща в алчен и хищен човек, който може да спести все повече и повече, може да използва труда на другите за своето собствено обогатяване: "Отсега нататък той ще царува – другите ще робуват."

Отчуждението му от братята настъпва в момента, в който разбира, че той може да властва над тях, да ги използва, експлоатира. Селските добродетели на Божан се превръщат в пороци. Скъперничество, алчност, грубост – това става втора природа на Божан. Сега всеки сноп той повдига така, както скъперникът повдига торба със злато. Нравствената деградация на Божан стига до там, че той открадва бащините пари, а после се сбива с братята си, с което окончателно се прекъсва връзката на разбирателство и обич.

Павел – най-малкият син на Герака, се отчуждава от селото, от земята, от най-близките си хора. Моралната разруха при него е най-голяма, защото той не запазва нищо от народностните добродетели. Нещо повече, той

вече също е готов на престъпление. Неговата аморалност се изразява в престъпното му поведение спрямо Елка и безразличието към Захаринчо.

Петър – средният брат е потопен в атмосферата на отчуждението и става активен участник в разделението. Той е, който отсича големия кичест бор, символ на семейното разбирателство и любогрейна обич: "Петър отсече големия бор, който пречеше на хармана му. Това свято дърво, обожавано от прадедите, рухна под брадвата на внуците и дълго лежа в калта."

Големият двор е преграден на части, разпределен, което доказва, че родовият принцип е приоритет на миналото. Петър е този, който завежда Захаринчо в града да му търси работа, той е предложил на Елка също да я заведе на лекар, за да се лекува. Този външно безволев човек проявява активност, която е свидетелство на доброта и човечност. Той става една от жертвите на Божан, който ще заграби и неговите имоти.

Родовата драма на Гераците е разкрита просто и убедително от Елин Пелин. Писателят доказва, че новото време слага своя отпечатък върху душите на хората. Трагедията се поражда от това, че човекът се поддава по-лесно на порока, отколкото на добродетелта. Отчуждението и раздялата успешно заместват обичта и разбирателството в едно семейство, в което стремежът към материалното богатство е неудържим. Заради него се жертват истински човешки качества – честност и любов. Като писател хуманист Елин Пелин провокира съзнанието на нашите съвременници, поставяйки устойчивостта на нравствеността на изпитание.

Публ. в "Литература. Учебно помагало 8.-12. клас. Есета, теми, анализи", Бургас, 2010.

Засегнати автори: [Елин Пелин](#)

Етикети: [Теми по БЕЛ за средношколци](#)

5 [коментари](#) [Коментар](#)

Коментари

Елка

Ср., 21/09/2016 - 12:07

ebasi otchujdenieto sigurno 50puti q ima taz дума :D

отговор

Фуми

Пет., 16/06/2017 - 00:44

Прекрасен анализ. Благодаря!

отговор

Джон

Вт., 25/12/2018 - 14:23